

SAMEN VERDER

WAT MOETEN WIJ
NOG EXTRA REGELEN?

Alles over wat u samen kunt
afspreken bij huwelijk, geregistreerd
partnerschap of ongehuwd
samenwonen.

KNB

Koninklijke Notariële
Beroepsorganisatie

Wat vindt u in dit boekje?

In dit boekje leest u wat u met elkaar kunt afspreken wanneer u samen verder gaat. Bijvoorbeeld over het samen delen of juist apart houden van inkomen, bezittingen, pensioen en erfenis. Wat nodig is of juist niet. En wat de notaris voor u kan doen.

Meer informatie

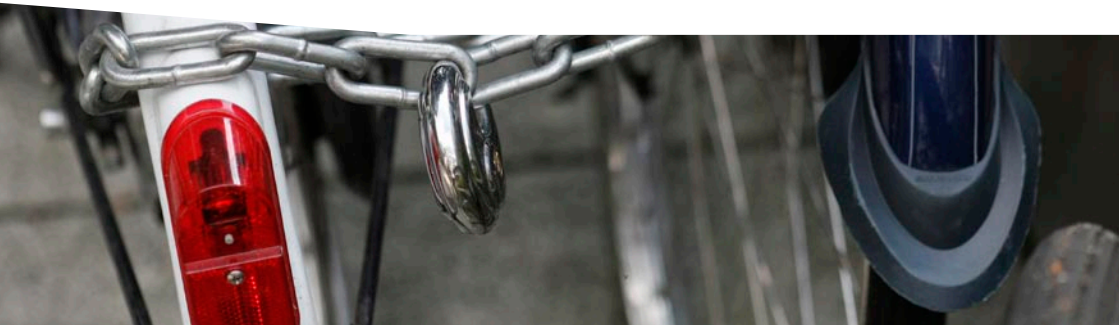
Wilt u na het lezen van dit boekje nog meer informatie, kijk dan op notaris.nl. U kunt ook bellen met de Notaristelefoon (zie contactgegevens achterin) of contact opnemen met uw notaris. Dan hoort u ook of de informatie in dit boekje nog helemaal klopt.

Moeilijke begrippen

Omdat dit boekje over de wet gaat, leest u soms moeilijke woorden. De eerste keer dat zo'n moeilijk woord in de tekst staat, vindt u aan de zijkant een korte uitleg. Aan het eind van dit boekje staat bovendien een lijst van alle moeilijke woorden op alfabet.

Mijn man en ik zijn al zo lang getrouwd.
Onze kinderen zijn de deur uit. We hadden
geen idee dat het fiscaal weleens voordelig
kon zijn om onze huwelijkse voorwaarden
aan te passen.

Waarom zou ik dit boekje moeten lezen?	8
'Gewoon' samenwonen	8
Huwelijk	9
Geregistreerd partnerschap	9

DEEL 1

Huwelijkse voorwaarden bij huwelijk en partnerschapsvoorwaarden bij geregistreerd partnerschap

Wat kan ik regelen in voorwaarden?	11
Wat is het verschil tussen voorwaarden bij een huwelijk en bij geregistreerd partnerschap?	11
Kunnen we afspreken dat niets van ons samen is?	11
Een beetje samen, een beetje apart, kan dat?	11
Wat kan ik regelen over de koopwoning?	11
Stel: we houden de inkomsten apart. Wat voor gevolgen heeft dat voor de belastingen?	11
Waarom zouden we nu al overleggen over uit elkaar gaan? ..	12
Hoe kunnen aparte inkomsten toch nog van ons samen worden?	12
Wat gebeurt er met mijn bezittingen als ik dood ga?	12
Hoe maak ik voorwaarden?	12
Waarom maak ik niet zelf met mijn partner een lijstje met afspraken?	12
Maken we de voorwaarden samen of ieder voor zich?	12
Welke eigen onderwerpen kan ik er inzetten?	12
Wat mag ik afspreken over alimentatie?	13
Heeft de notaris contact met mijn accountant?	13
Hoe lang duurt het voordat voorwaarden klaar zijn?	13
Waar worden mijn voorwaarden bewaard?.....	13
Waarom kan iedereen mijn voorwaarden lezen?	13
Waar moet ik de voorwaarden melden, bijvoorbeeld bij personeelszaken op mijn werk?	13
Wat zijn de notariskosten?	14
Wat kost bewaren?	14
Wanneer mogen we onze voorwaarden veranderen?	14
Hoe kunnen we onze voorwaarden opheffen?	14
Wat moet ik meenemen naar de notaris?	14
Mijn notariskantoor bestaat niet meer. Wie heeft nu mijn voorwaarden?	14

Wat is een goed moment voor voorwaarden?	16
Waarom is het handig om voorwaarden al voor mijn huwelijk of partnerschap op te stellen?	16
Wanneer worden de voorwaarden actief?	16
Hoe werkt dat: voorwaarden tijdens ons huwelijk of partnerschap?	16
Bij hoeveel spaargeld is het tijd voor voorwaarden?	16
We moeten voor ons nieuwe koophuis toch bij de notaris langs. Kunnen we het dan meteen over voorwaarden hebben?	16
Ik ga voor mezelf beginnen. Waarom zijn voorwaarden belangrijk?	17
Wat moeten we doen als er kinderen komen?	17
Wat moet ik doen als ik kinderen heb en ga hertrouwen? ..	17

DEEL 2

Samenlevingsovereenkomst bij samenwonen zonder huwelijk of geregistreerd partnerschap

Wat kan ik regelen in een samenlevingsovereenkomst? ..	19
Wat komt er over het huishouden in?	19
Wat kan ik regelen over de koopwoning?	19
Maar als ik geld steek in de woning van mijn partner, dan profiteer ik toch wel mee van een waardestijging?	19
Wat heeft een samenlevingsovereenkomst te maken met een partnerpensioen?	20
Wat betekent zo'n overeenkomst voor de erfenis van mijn kinderen?	20
Wat gebeurt er als we uit elkaar gaan?	20
Wat gebeurt er met mijn helft van onze gemeenschappelijke bezittingen als ik dood ga?	20
Wat gebeurt er met mijn eigen bezittingen als ik dood ga? ..	20

Is zo'n samenlevingsovereenkomst niet dubbelop met andere registraties?	21
Waarom is het niet voldoende om samen ingeschreven te zijn bij de gemeente?	21
Waarom is een en/of-rekening bij de bank niet voldoende? ..	21
Waarom is het niet voldoende dat de belastingdienst weet dat we fiscaal partner zijn?	21
Waarom is een koopcontract of hypotheekakte op naam van ons allebei niet voldoende?	21

Waarom is mijn levensverzekering niet voldoende?	22
Waarom is een testament niet voldoende?	22

Hoe maak ik een samenlevingsovereenkomst? 23

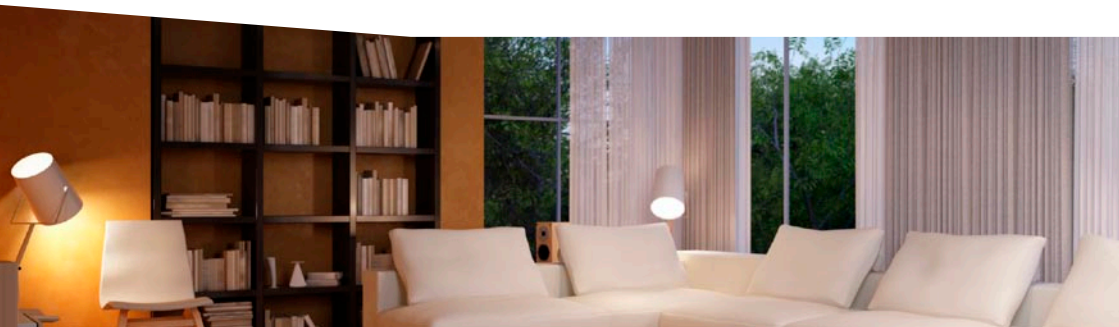
Waarom maak ik niet zelf met mijn partner een lijstje met afspraken?	23
Maken we een samenlevingsovereenkomst samen of ieder voor zich?	23
Welke eigen onderwerpen kan ik er inzetten?	23
Heeft de notaris contact met mijn accountant?	23
Hoe lang duurt het voordat de samenlevings- overeenkomst klaar is?	23
Waar wordt onze samenlevingsovereenkomst bewaard? ..	25
Waar moet ik mijn samenlevingsovereenkomst melden, bijvoorbeeld bij personeelszaken op mijn werk?	25
Wat zijn de notariskosten voor het opstellen?	25
Wat kost bewaren?	25
Wanneer mogen we onze samenlevings- overeenkomst veranderen?	26
Hoe kunnen we onze samenlevingsovereenkomst beëindigen?	26
Wat moet ik meenemen naar de notaris?	26
Mijn notariskantoor bestaat niet meer. Wie heeft nu mijn samenlevingsovereenkomst?	26

**Wat is een goed moment voor een
samenlevingsovereenkomst? .....** 27

We wonen al meer dan vijf jaar officieel samen. Dan is er toch automatisch van alles geregeld?	27
Vanaf wanneer is de samenlevingsovereenkomst geldig? ..	27
Bij hoeveel spaargeld is het tijd voor een samenlevingsovereenkomst?	27
We moeten voor ons nieuwe koophuis toch bij de notaris langs. Kunnen we het dan meteen over een samenlevingsovereenkomst hebben?	27
Ik ga voor mezelf beginnen. Waarom is een samenlevingsovereenkomst belangrijk?	27
Ik ga samenwonen en heb kinderen uit een eerdere relatie. Wat moeten we doen?	28
Op mijn werk kan ik meedoen aan een gunstige pensioenregeling. Waarom vragen ze me om een samenlevingsovereenkomst?	28

Sinds de geboorte van de kleine is mijn vrouw parttime gaan werken. Vanwege mijn eigen zaak maak ik lange dagen. Goed om samen met onze notaris te checken of onze voorwaarden nog wel in balans zijn.

Waarom zou ik dit boekje moeten lezen?

Samen verder gaan is een belangrijke beslissing. De kans is groot dat u al met elkaar heeft gepraat over welke bezittingen en schulden van u samen worden, en welke u graag zelf wilt houden. Of wat er moet gebeuren als een van u dood gaat.

De wet heeft een aantal zaken geregeld. Wat precies, hangt af van de manier waarop u samen verder gaat: 'gewoon' *samenwonen*, *trouwen*, of een *geregistreerd partnerschap sluiten*.

Soms sluiten die wettelijke regelingen niet aan op wat u samen wilt. Dan is het verstandig om die andere wensen op papier te zetten. Zo kan er later geen misverstand over ontstaan.

Er zijn verschillende manieren om afspraken te maken. De notaris speelt daarin een belangrijke, en soms zelfs verplichte rol. Hieronder leest u welke manieren er zijn om samen verder te gaan, wat de wet regelt, en wat u zelf met elkaar of via de notaris kunt regelen.

'Gewoon' samenwonen

Bij ongehuwd samenwonen blijven alle bezittingen en schulden automatisch apart. U heeft ook geen rechten en plichten naar elkaar. Zo kunt u bij uit elkaar gaan geen *alimentatie* van elkaar eisen.

U kunt ervoor kiezen om samen afspraken op te schrijven. Bijvoorbeeld hoeveel huishoudgeld ieder betaalt. Maar niet iedere instantie vindt dit voldoende bewijs dat u ook echt partners bent. Wanneer uw partner dood gaat, dan zal een pensioenmaatschappij niet zijn of haar pensioen aan u doorbetalen. Zo loopt u dus inkomen mis.

De meest complete en officiële manier om afspraken te maken, is een *samenlevingsovereenkomst* bij de notaris. U heeft dan ook meteen een echt bewijs dat u partners van elkaar bent.

Samenwonen

Met een partner in hetzelfde huis wonen

Huwelijk

Wettelijke samenlevingsvorm tussen twee personen. Trouwen gebeurt bij de burgerlijke stand van een gemeente

Geregistreerd partnerschap

Wettelijke samenlevingsvorm tussen twee personen. Registreren gebeurt bij de burgerlijke stand van een gemeente

Alimentatie

Bijdrage in het levensonderhoud

Partner

Man of vrouw met wie u een relatie heeft. Getrouwd of ongetrouwd

Samenlevingsovereenkomst

Schriftelijke afspraken tussen samenwoners zonder huwelijk of geregistreerd partnerschap. Ook wel samenlevingscontract genoemd

Huwelijk

De wet zegt dat binnen een huwelijk automatisch alles van u samen is. Bij overlijden van een partner is de helft van alle bezittingen en schulden automatisch voor de overblijvende partner. De andere helft vormt de *nalatenschap* van de overledene. Bij een scheiding moet u alles gelijk verdelen.

Het kan gebeuren dat u bepaalde bezittingen en schulden toch apart wilt houden. Zoals uit een eigen bedrijf of de familie. Deze andere wensen legt u vast in *huwelijkse voorwaarden*. Dit moet u bij de notaris doen.

Geregistreerd partnerschap

De wet zegt dat ook binnen een geregistreerd partnerschap alles van u samen is. Bij overlijden van een partner werkt het net zo als bij een huwelijk: de helft van alle bezittingen en schulden zijn automatisch voor de overblijvende partner. De andere helft vormt de nalatenschap van de overledene. En als u uit elkaar gaat, moet u alles gelijk verdelen.

Wilt u als geregistreerd partners bepaalde bezittingen en schulden apart houden, dan legt u dat vast in *partnerschapsvoorwaarden*. Dit moet u bij de notaris regelen.

Nalatenschap

Wat iemand achterlaat aan bezittingen en schulden bij zijn overlijden

Huwelijkse voorwaarden

Een overeenkomst tussen echtgenoten over bezittingen en schulden

Partnerschapsvoorwaarden

Een overeenkomst tussen geregistreerde partners over bezittingen en schulden

Een heel geregeld zo'n trouwerij. We zijn echte perfectionisten, dus alles moet goed zijn. Ook het formele deel! Best lastig om te bepalen welke huwelijksvoorwaarden het beste bij ons passen.

DEEL 1

Huwelijkse voorwaarden bij huwelijk en partnerschapsvoorwaarden bij geregistreerd partnerschap

Wat kan ik regelen in voorwaarden?

Bent u getrouwd of heeft u een geregistreerd partnerschap? Dan regelt de wet automatisch dat alle bezittingen en schulden van u samen zijn. Wilt u dat niet? Dan moet u in uw voorwaarden regelen welke bezittingen en schulden apart blijven.

Wat is het verschil tussen voorwaarden bij een huwelijk en bij geregistreerd partnerschap?

Er is geen verschil. Bij trouwen heten ze huwelijkse voorwaarden. En bij een geregistreerd partnerschap heten ze partnerschapsvoorwaarden. In dit boekje noemen we ze gewoon 'voorwaarden'.

Kunnen we afspreken dat niets van ons samen is?

Ja, dat heet *koude uitsluiting*. U heeft dan helemaal geen bezittingen en schulden samen. En u verrekent ook niet de inkomsten.

Een beetje samen, een beetje apart, kan dat?

Zeker. Een *bepaalde gemeenschap* zit tussen 'alles samen' en 'niets samen' in. Natuurlijk bepaalt u zelf welke bezittingen en schulden apart blijven. Zoals een erfenis of woning.

Wat kan ik regelen over de koopwoning?

Op het moment van uw huwelijk of partnerschap is direct alles van u samen. Dus ook het koophuis. Zelfs als dat maar op naam van één partner staat. Wilt u het anders regelen? Bespreek dat dan met uw notaris.

Stel: we houden de inkomsten apart. Wat voor gevolgen heeft dat voor de belastingen?

Voorwaarden en *fiscaal partnerschap* staan los van elkaar. U kunt via uw voorwaarden de inkomsten apart houden. Voor de belastingdienst maakt dat niet uit, die heeft eigen regels.

Koude uitsluiting

Afspraken dat er helemaal geen bezittingen en schulden gemeenschappelijk zijn en dat er geen inkomsten worden verrekend met elkaar

Bepaalde gemeenschap

Afspraken dat sommige bezittingen en schulden wel, en andere niet gezamenlijk zijn

Fiscaal partnerschap

Belastingregeling waarbij u aftrekposten en toeslagen zo gunstig mogelijk onderling kunt verdelen

Waarom zouden we nu al overleggen over uit elkaar gaan?

Als uw relatie stopt, dan moet u veel regelen. In de voorwaarden kunt u daarover nu al afspraken maken.

Bijvoorbeeld dat u het eigen bedrijf niet verdeelt.

Hoe kunnen aparte inkomsten toch nog van ons samen worden?

Een *verrekenbeding* is een extra afspraak bij voorwaarden.

Die gaat over inkomsten, bezittingen en schulden die ieder van u apart heeft gekregen. Aan het eind van een afgesproken periode verrekent u wat u heeft alsof het toch van u samen is.

Bijvoorbeeld na een jaar. Of helemaal aan het einde van de relatie, bij scheiding of overlijden.

Wat gebeurt er met mijn bezittingen als ik dood ga?

Dan erft uw partner. En als u kinderen heeft, erven die mee.

In een testament kunt u het anders regelen.

Hoe maak ik voorwaarden?

Ga naar een notaris om voorwaarden op te stellen. U mag zelf uw notaris kiezen.

Waarom maak ik niet zelf met mijn partner een lijstje met afspraken?

Voorwaarden zonder notaris hebben geen wettelijke waarde.

Samen voorwaarden op papier zetten is wel goed als voorbereiding op het gesprek met de notaris.

Maken we de voorwaarden samen of ieder voor zich?

Voorwaarden zijn afspraken waarover u het samen eens bent.

Er is daarom ook maar één document. Daarop zetten u en uw partner een handtekening.

Welke eigen onderwerpen kan ik er inzetten?

De wet geeft geen verplichte onderdelen. Maar er zijn wel grenzen: voorwaarden gaan over bezittingen en schulden, dus geld en spullen. Alle andere afspraken horen niet thuis in voorwaarden. Zo kunt u in voorwaarden niet regelen bij wie de kinderen gaan wonen na een scheiding.

Verrekenbeding

Afspraak om gescheiden bezittingen, schulden en inkomsten aan het eind van het jaar of aan het eind van de relatie alsnog samen te verrekenen

Wat mag ik afspreken over alimentatie?

Er zijn twee soorten alimentatie: *kinderalimentatie* en *partneralimentatie*. Kinderalimentatie is bij wet geregeld en staat los van afspraken in voorwaarden. Afspraken over partneralimentatie kunt u laten opstellen door uw notaris.

Heeft de notaris contact met mijn accountant?

Soms is het goed dat uw notaris overlegt met uw accountant. Maar u kunt het opstellen van uw voorwaarden niet overlaten aan anderen. De notaris heeft namelijk de wettelijke plicht om met u te bespreken wat u regelt. U moet begrijpen wat er in uw eigen voorwaarden staat.

Hoe lang duurt het voordat voorwaarden klaar zijn?

Als het moet kan het in een dag, maar een tot twee maanden is een gebruikelijke termijn om voorwaarden te maken. U begint met een afspraak met de notaris. Daar bespreekt u uw wensen. Vervolgens ontvangt u *concept voorwaarden*. Neem voor zulke belangrijke zaken de tijd om er goed over na te denken. Misschien wilt u nog wel iets veranderen. Daarna vraagt u de notaris de definitieve voorwaarden op te maken. Als die klaar zijn, dan kunt u samen gaan tekenen bij de notaris.

Waar worden mijn voorwaarden bewaard?

Uw voorwaarden worden ingeschreven in het *huwelijks-goederenregister* bij de rechtbank. Daarnaast bewaart de notaris de originele akte in zijn kluis. Ook ontvangt u ieder een eigen kopie. Als u die kwijtraakt, dan kunt u bij uw notaris een nieuwe opvragen. Dit kan geld kosten.

Waarom kan iedereen mijn voorwaarden lezen?

Het huwelijksgoederenregister is openbaar. Zo kunnen *schuldeisers* van uw bedrijf bijvoorbeeld zien op welke voorwaarden u getrouwd bent.

Waar moet ik de voorwaarden melden, bijvoorbeeld bij personeelszaken op mijn werk?

Nergens. De regeling is een zaak tussen u en uw partner.

Partneralimentatie

Bijdrage in het levensonderhoud van de ex-partner na het einde van de relatie

Kinderalimentatie

Bijdrage in het levensonderhoud van de kinderen na het einde van de relatie

Concept voorwaarden

Voorlopige tekst

Huwelijksgoederenregister

Openbare bewaarplaats van huwelijkse voorwaarden en partnerschapsvoorwaarden

Schuldeiser

Iemand aan wie u geld moet betalen

Wat zijn de notariskosten?

De notariskosten zijn afhankelijk van de tijd die de notaris nodig heeft. Hoe ingewikkeld zijn uw voorwaarden? Hoe vaak komt u terug voor meer uitleg? Hoe vaak wilt u dat de notaris nog iets verandert? Daarnaast mag iedere notaris zijn eigen (uur)tarieven bepalen. Vraag daarom vooraf een offerte.

Wat kost bewaren?

U betaalt één keer *griffierecht*. Het bewaren in de kluis van de notaris zit in de prijs inbegrepen. Het maakt dus niet uit of uw voorwaarden vijf jaar blijven bestaan of vijftig jaar.

Wanneer mogen we onze voorwaarden veranderen?

U mag altijd uw voorwaarden veranderen. Daarvoor moet u opnieuw naar de notaris. Ook over de veranderingen moet u het samen eens zijn. Zo kunt u tijdens uw huwelijk of partnerschap overstappen van beperkte gemeenschap (= deels samen) naar koude uitsluiting (= niets samen). Of juist de andere kant op, van niets samen naar beperkte gemeenschap.

Hoe kunnen we onze voorwaarden opheffen?

U mag uw voorwaarden ook helemaal opheffen. Dan wordt alles van u samen. Tenminste, als u dit allebei wilt. Ook dan moet u naar de notaris.

Wat moet ik meenemen naar de notaris?

De notaris moet zeker weten dat u bent wie u zegt dat u bent. Daarom is een identiteitsbewijs verplicht. Dat mag een paspoort, Nederlandse identiteitskaart, rijbewijs en bromfietsrijbewijs (categorie AM) zijn.

Het is ook handig als u samen al vooraf een lijstje met vragen en wensen maakt. Dan weet u al beter wat u wilt vertellen en vragen.

Wilt u uw voorwaarden wijzigen of opheffen? Neem dan uw oude voorwaarden mee. Zeker als u naar een andere notaris gaat.

Mijn notariskantoor bestaat niet meer. Wie heeft nu mijn voorwaarden?

De Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie heeft een website, notaris.nl. Daar vindt u het '*Opvolgersarchief*'. Daarin kunt u zelf zien welke notaris uw documenten nu heeft.

Griffierecht

Inschrijfkosten voor het huwelijksgoederenregister bij de rechtbank

Opvolgersarchief

Overzicht van alle notarissen, hun contactgegevens en de documenten die zij beheren. Ook 'protocollenregister' genoemd

Mijn partner en ik zijn blij dat onze dochters het samen goed kunnen vinden. Dat willen we graag zo houden, ook als wij er niet meer zijn. De notaris heeft ons hier goed bij geholpen!

Wat is een goed moment voor voorwaarden?

Bent u nog niet getrouwd? Of heeft u nog geen partnerschap gesloten? Maar u weet wel al dat u voorwaarden wilt? Maak de voorwaarden dan voor uw huwelijk of partnerschap.

Als u al getrouwd bent of een geregistreerd partnerschap heeft, kan een grote financiële verandering een goede reden zijn voor voorwaarden. Zoals het starten van een bedrijf of het ontvangen van een aanzienlijke erfenis.

Waarom is het handig om voorwaarden al voor mijn huwelijk of partnerschap op te stellen?

Voor uw huwelijk of partnerschap zijn alle bezittingen en schulden nog van ieder apart. Het is dan dus juridisch makkelijk om te zeggen wat van wie is.

Wanneer worden de voorwaarden actief?

Voorwaarden worden actief op het moment van trouwen of geregistreerd partnerschap.

Hoe werkt dat: voorwaarden tijdens ons huwelijk of partnerschap?

Door uw huwelijk of partnerschap zijn al uw bezittingen en schulden automatisch van u samen. Maar u wilt dat bepaalde bezittingen en schulden toch van de een of van de ander worden. Hiervoor moet de notaris voorwaarden maken en een *akte van verdeling* opstellen.

Bij hoeveel spaargeld is het tijd voor voorwaarden?

Meer geld krijgen is geen reden om het anders te verdelen. Maar misschien vindt u allebei wel dat de ene partner er meer recht op heeft dan de andere. Bijvoorbeeld omdat die veel meer verdient. Of een erfenis heeft gekregen. U kunt er dan over denken om via voorwaarden het op een andere manier te regelen.

We moeten voor ons nieuwe koophuis toch bij de notaris langs. Kunnen we het dan meteen over voorwaarden hebben?

Alleen als u wilt dat het koophuis niet van u samen is, dan moet u voorwaarden maken.

Akte van verdeling

Notaris legt vast wat is afgesproken over de verdeling van de bezittingen en wie welke schulden gaat betalen

Ik ga voor mezelf beginnen. Waarom zijn voorwaarden belangrijk?

Een eigen bedrijf heeft financiële risico's. Voorwaarden beschermen de persoonlijke bezittingen van uw partner tegen eventuele schuldeisers van het bedrijf.

Via voorwaarden kunt u ook het bedrijf apart van uw partner houden. Bij scheiding hoeft u dan niet de waarde van het bedrijf te verdelen. Zo kan de onderneming verder.

Wat moeten we doen als er kinderen komen?

Meestal is er geen reden om de bezittingen en schulden anders te gaan verdelen.

Wat moet ik doen als ik kinderen heb en ga hertrouwen?

Uw kinderen zijn uw wettelijke erfgenamen. Opnieuw trouwen of een geregistreerd partnerschap aangaan kan de omvang van hun erfenis veranderen. Het is dan ook belangrijk om samen met de notaris de zaken goed te regelen voor uw nieuwe partner en uw kinderen.

Dit soort vragen op de grens van huwelijksvermogensrecht en erfrecht kunt u met uw notaris bespreken.

Samen met mijn vriendin een leuk, betaalbaar huis gevonden. Zij studeert nog. In onze samenlevingsovereenkomst zorgen we dat zij niet met lege handen komt te staan, mocht mij iets overkomen.

DEEL 2

Samenlevingsovereenkomst bij samenwonen zonder huwelijk of geregistreerd partnerschap

Wat kan ik regelen in een samenlevingsovereenkomst?

Woont u samen zonder te trouwen of een geregistreerd partnerschap? Dan heeft de wet niets voor u geregeld. Dus zijn alle bezittingen en schulden van ieder apart. In een samenlevingsovereenkomst kunt u regelen welke goederen en geld van u samen zijn en wat er gebeurt met bijvoorbeeld uw woning en uw pensioen als u uit elkaar gaat.

Wat komt er over het huishouden in?

U mag zelf bepalen wat er in de samenlevingsovereenkomst staat. Bijvoorbeeld dat u ieder de helft van de kosten bijdraagt, of naar *evenredigheid* van inkomsten. De verdeling van de huishoudelijke taken hoort dus niet in een samenlevingsovereenkomst.

Wat kan ik regelen over de koopwoning?

Stel dat u vroeger in uw eentje een huis heeft gekocht. In de samenlevingsovereenkomst kunt u niet regelen dat het huis van u samen wordt. Wél kunt u de helft van het huis verkopen aan uw partner. De notaris maakt dan een *akte van levering* op. Daarna bent u pas echt samen eigenaar.

Maar als ik geld steek in de woning van mijn partner, dan profiteer ik toch wel mee van een waardestijging?

De waardestijging heeft te maken met het huis. Maar het huis is van uw partner. U krijgt dus niets van de waardestijging. Tenzij u daarover in een samenlevingsovereenkomst afspraken maakt. Wat het geld betreft: dat kan als een *schenking* worden gezien. En wat u heeft gegeven, kunt u niet meer terugnemen.

Evenredigheid

In verhouding verdeeld

Akte van levering

Een door de notaris opgesteld document dat vastlegt dat de eigendom van de woning helemaal of voor een deel overgaat van de ene naar de andere eigenaar

Schenking

Een overeenkomst waarbij de ene partij (de schenker) een deel van zijn/haar bezittingen geeft aan de andere partij (de verkrijger)

Wat heeft een samenlevingsovereenkomst te maken met een partnerpensioen?

Er zijn verschillende soorten pensioenen. Een daarvan is het werkgeverspensioen, dat u bij uw baan opbouwt. Bij een *partnerpensioen* gaat uw werkgeverspensioen naar uw partner als u overlijdt. Pensioenfondsen accepteren bij samenwoners alleen een samenlevingsovereenkomst als bewijs van uw relatie.

Wat betekent zo'n overeenkomst voor de erfenis van mijn kinderen?

U kunt in een samenlevingsovereenkomst niet vastleggen naar wie die erfenis gaat. Daar heeft de wet standaardregels voor, en eigen wensen regelt u met een *testament*.

Wat gebeurt er als we uit elkaar gaan?

Zonder samenlevingsovereenkomst neemt iedere partner de eigen spullen mee. Zonder verplichtingen. In een samenlevingsovereenkomst kunt u nu al afspraken maken over als de relatie eindigt. Bijvoorbeeld over wie wat meekrijgt, en wie mag blijven wonen in de (huur-)woning.

Wat gebeurt er met mijn helft van onze gemeenschappelijke bezittingen als ik dood ga?

Heeft u geen samenlevingsovereenkomst? Dan krijgt de familie de helft van de gezamenlijke bezittingen. Meubels bijvoorbeeld, of geld. Dat kan vervelend zijn. Want uw partner wil misschien de bezittingen zelf houden. Met een samenlevingsovereenkomst met *verblijvingsbeding* kunt u dat voorkomen. Na uw dood krijgt uw partner het recht op uw helft van de gezamenlijke bezittingen.

Wat gebeurt er met mijn eigen bezittingen als ik dood ga?

Uw familie zal uw erfgenaam zijn. Als u dit niet wil, moet u een testament laten opmaken.

Partnerpensioen

Oudedagsvoorziening die een pensioenverzekeraar uitkeert aan de partner van de overledene. Dit is een vorm van nabestaandenpensioen

Testament

Een door de notaris opgestelde akte waarin u vastlegt wat er met uw nalatenschap moet gebeuren

Verblijvingsbeding

Afspraak dat alle gezamenlijke bezittingen na uw overlijden naar uw partner gaan

Is zo'n samenlevingsovereenkomst niet dubbelop met andere registraties?

Zeker als u al geruime tijd een relatie heeft, dan weten veel instellingen dat u samen bent. Bijvoorbeeld omdat u samen in diverse aktes, polissen en andere regelingen staat. Maar er is een risico dat alle afspraken bij elkaar niet al uw wensen dekken. Een samenlevingsovereenkomst is een totaaldocument dat u wel deze zekerheid biedt.

Waarom is het niet voldoende om samen ingeschreven te zijn bij de gemeente?

De gemeente houdt in de gemeentelijke basisadministratie (GBA) gegevens bij van al haar inwoners. Zo is dus bekend wie er op hetzelfde adres wonen. Maar dat zegt niets over de relatie tussen deze mensen. Misschien zijn het wel huurders van de hoofdbewoner. Daarom zegt inschrijving bij de gemeente niets over samenwonen.

Waarom is een en/of-rekening bij de bank niet voldoende?

Een bankrekening samen kan handig zijn voor uw betalingen. Maar een en/of-rekening zegt niets over van wie het geld is. Alleen dat u er allebei over mag beslissen.

Waarom is het niet voldoende dat de belastingdienst weet dat we fiscaal partner zijn?

Fiscaal partnerschap geldt alleen voor de *inkomstenbelasting*. En zorgt bijvoorbeeld niet voor lagere erfbelasting als een van u beiden overlijdt. Daar zorgt een samenlevingsovereenkomst voor.

Waarom is een koopcontract of hypotheekakte op naam van ons allebei niet voldoende?

Als u samen een huis koopt, staan uw namen ook in de akte van levering en in de *hypotheekakte*. Er is daarmee inderdaad geregeld dat u allebei eigenaar bent van het huis en aansprakelijk bent voor de *hypotheekschuld*. Maar u heeft nog niets geregeld over de kosten van de huishouding, pensioenrechten en alimentatie.

Fiscaal partnerschap

Belastingregeling waarbij u aftrekposten en toeslagen zo gunstig mogelijk onderling kunt verdelen

Inkomstenbelasting

Belasting die u betaalt over onder meer loon, uitkering, pensioen, het gebruik van de auto van de zaak, geld op de bank of in beleggingen

Erfbelasting

Belasting die u betaalt als u een erfenis ontvangt

Hypotheekakte

Een door de notaris opgesteld document waarin staat dat uw huis het onderpand is voor een hypotheeklening van een bepaalde bank

Hypotheekschuld

Het deel van de hypotheeklening dat u nog niet heeft terugbetaald

Waarom is mijn levensverzekering niet voldoende?

U kunt uw partner in een *levensverzekering* als begunstigde noemen. Bij uw overlijden ontvangt hij geld. Maar dat betekent nog niet dat hij uw erfgenaam is en het zegt ook niets over de gemeenschappelijke bezittingen. Een levensverzekering heeft dus niets te maken met een samenlevingsovereenkomst.

Waarom is een testament niet voldoende?

Met uw testament regelt u wie er van u gaat erven, bijvoorbeeld uw partner. Partners mogen een groot bedrag ontvangen zonder erfbelasting te betalen. Een samenlevingsovereenkomst is een makkelijke manier om dat partnerschap aan te tonen, en dus veel erfbelasting te besparen. Enerzijds door een hoger *belastingvrij bedrag*, en anderzijds door een lager *belastingtarief*.

Levensverzekering

Garantie dat een bedrag wordt uitgekeerd als de verzekerde nog leeft op een bepaalde leeftijd of overlijdt voor deze leeftijd

Belastingvrij bedrag

Het deel van de erfenis waarover u helemaal geen belasting betaalt

Belastingtarief

Het percentage dat u betaalt over de erfenis boven het belastingvrije bedrag

Hoe maak ik een samenlevingsovereenkomst?

Ga naar een notaris om een samenlevingsovereenkomst op te stellen. U mag zelf uw notaris kiezen.

Waarom maak ik niet zelf met mijn partner een lijstje met afspraken?

Tussen u en uw partner is een *onderhandse* samenlevingsovereenkomst mogelijk. Maar de belastingdienst en de pensioenverzekeraars accepteren alleen een samenlevingsovereenkomst die de notaris heeft opgesteld. En die in het bijzijn van de notaris is ondertekend. Daarom gaat dit boekje altijd uit van een notariële samenlevingsovereenkomst.

Maken we een samenlevingsovereenkomst samen of ieder voor zich?

Een samenlevingsovereenkomst zijn afspraken waarover u het samen eens bent. Er is daarom ook maar één document. Daarop zetten u en uw partner een handtekening.

Welke eigen onderwerpen kan ik er inzetten?

De wet geeft geen verplichte onderdelen. Voor fiscaal partnerschap en het partnerpensioen eisen de belastingdienst en de pensioenfondsen wel dat u een zorgplicht naar elkaar belooft. Uiteraard kunt u er geen informatie inzetten zonder dat uw partner dat goed vindt.

Heeft de notaris contact met mijn accountant?

Soms is het goed dat uw notaris overlegt met uw accountant. Maar u kunt het opstellen van uw samenlevingsovereenkomst niet overlaten aan anderen. De notaris heeft namelijk de wettelijke plicht om met u te bespreken wat u regelt. U moet begrijpen wat er in uw eigen afspraken staat.

Hoe lang duurt het voordat de samenlevingsovereenkomst klaar is?

Als het moet, dan kan het in een dag. Twee tot vier weken is een gebruikelijke termijn om een samenlevingsovereenkomst te maken. U begint met een afspraak met de notaris. Daar bespreekt u uw wensen. Vervolgens ontvangt u een *concept samenlevingsovereenkomst*. Neem voor zulke belangrijke zaken

Onderhands

Afspraak die u samen maakt zonder notaris

Concept

samenlevingsovereenkomst

Voorlopige tekst die de notaris aan u ter beoordeling voorlegt

We zijn al jaren samen en hadden eigenlijk nooit iets vastgelegd op papier. Sinds mijn moeder is overleden, besef ik dat het goed is om afspraken bij de notaris vast te laten leggen.

de tijd om er goed over na te denken. Misschien wilt u nog wel iets veranderen. Daarna vraagt u de notaris de definitieve samenlevingsovereenkomst op te maken. Als die klaar is, dan kunt u samen gaan tekenen bij de notaris.

Waar wordt onze samenlevingsovereenkomst bewaard?

Er is geen centraal register voor samenlevingsovereenkomsten. De notariële akte blijft altijd in de kluis van de notaris; anderen kunnen uw afspraken niet inzien. U en uw partner ontvangen ieder een eigen kopie. Als u die kwijtraakt, dan kunt u bij uw notaris een nieuwe opvragen. Dit kan geld kosten.

Waar moet ik mijn samenlevingsovereenkomst melden, bijvoorbeeld bij personeelszaken op mijn werk?

Sommige werkgevers hebben speciale secundaire arbeidsvoorwaarden die ook over uw partner gaan. Zoals zorgverlof. Vraag daarom bij personeelszaken na of een kopie van de samenlevingsovereenkomst nodig is.

Wilt u fiscaal partnerschap? Dan moet u van de belastingdienst een samenlevingsovereenkomst hebben. Maar u hoeft de samenlevingsovereenkomst niet op te sturen. Zorg wel dat u hem op verzoek kunt laten zien. Wel kan uw accountant of administratiekantoor om een kopie vragen.

Voor een partnerpensioen moet u uw pensioenverzekeraar wellicht een kopie sturen; vraagt u dat zeker na.

Wat zijn de notariskosten voor het opstellen?

De notariskosten zijn afhankelijk van de tijd die de notaris nodig heeft. Hoe ingewikkeld is uw samenlevingsovereenkomst? Hoe vaak komt u terug voor meer uitleg? Hoe vaak wilt u dat de notaris nog iets verandert? Daarnaast mag iedere notaris zijn eigen (uur)tarieven bepalen. Vraag daarom vooraf een offerte.

Wat kost bewaren?

Het bewaren in de kluis van de notaris zit in de prijs inbegrepen. Het maakt dus niet uit of uw samenlevingsovereenkomst vijf jaar blijft bestaan of vijftig jaar.

Wanneer mogen we onze samenlevingsovereenkomst veranderen?

U mag altijd uw samenlevingsovereenkomst veranderen. Daarvoor moet u opnieuw naar de notaris. Ook over de veranderingen moet u het samen eens zijn.

Hoe kunnen we onze samenlevingsovereenkomst beëindigen?

U mag uw samenlevingsovereenkomst altijd beëindigen. Dit gebeurt (vrijwel) altijd omdat u de relatie wilt verbreken. U hoeft daarvoor niet naar de notaris.

Maar let op: regelingen buiten de samenlevingsovereenkomst stoppen daardoor niet automatisch. Via de akte van levering blijft uw (ex-)partner samen met u eigenaar van uw koopwoning. Uw ex-partner staat nog steeds genoemd als begunstigde op uw levensverzekering.

Kortom, wilt u echt 'los' komen van uw (ex-)partner? Dan moet u de nieuwe situatie bij diverse instanties melden.

Wat moet ik meenemen naar de notaris?

De notaris moet zeker weten dat u bent wie u zegt dat u bent. Daarom is een identiteitsbewijs verplicht. Dat mag een paspoort, Nederlandse identiteitskaart, rijbewijs en bromfietsrijbewijs (categorie AM) zijn.

Het is ook handig als u samen al vooraf een lijstje met vragen en wensen maakt. Dan weet u al beter wat u wilt vertellen en vragen.

Wilt u uw samenlevingsovereenkomst wijzigen? Neem dan uw oude samenlevingsovereenkomst mee. Zeker als u naar een andere notaris gaat.

Mijn notariskantoor bestaat niet meer. Wie heeft nu mijn samenlevingsovereenkomst?

De Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie heeft een website, notaris.nl. Daar staat een hoofdstuk 'Opvolgersarchief'. Type hier bijvoorbeeld de naam of plaats van uw oude notaris in. U ziet dan welke notaris uw documenten nu heeft.

Opvolgersarchief

Overzicht van alle notarissen, hun contactgegevens en de documenten die zij beheren. Ook 'protocollenregister' genoemd

Wat is een goed moment voor een samenlevingsovereenkomst?

Nadenken over hoe u het samen moet regelen, gebeurt vaak op belangrijke momenten. Zoals het kopen van een huis. Of als er kinderen komen. Of bij een baan met een pensioenregeling waar ook uw partner pensioen kan krijgen.

Schuldeiser
Iemand aan wie u geld moet betalen

We wonen al meer dan vijf jaar officieel samen.

Dan is er toch automatisch van alles geregeld?

Nee, voor samenwoners is er helemaal niets geregeld.

Vanaf wanneer is de samenlevingsovereenkomst geldig?

De afspraken worden geldig zodra u allebei uw handtekening bij de notaris heeft gezet.

Bij hoeveel spaargeld is het tijd voor een samenlevingsovereenkomst?

Ook als u samen spaart, is er geen 'ons' spaargeld. Voor de wet blijft het apart. Dus ook als u dood gaat: dan krijgt niet uw partner, maar uw familie uw spaardeel.

Een en/of-rekening bij de bank is hiervoor geen oplossing. U deelt dan het bankrekeningnummer, niet het bedrag dat erop staat.

Heeft u zoveel spaargeld dat afspraken belangrijk worden? Laat dan de notaris een samenlevingsovereenkomst maken.

We moeten voor ons nieuwe koophuis toch bij de notaris langs. Kunnen we het dan meteen over een samenlevingsovereenkomst hebben?

Dat is een uitstekend plan. Want wellicht zijn er naast het koophuis nog wel meer goederen en geld die u samen wilt delen.

Ik ga voor mezelf beginnen. Waarom is een samenlevingsovereenkomst belangrijk?

Het starten van een onderneming is een goed moment om na te denken over de grens tussen zakelijk en privé. Bij samenwoners zijn alle bezittingen en schulden gescheiden. Uw partner is dus automatisch beschermd tegen uw *schuldeisers*.

Maar misschien wilt u afspreken dat uw partner meedeelt in de waardegroei van uw bedrijf. Daarvoor heeft u dan toch een samenlevingsovereenkomst nodig: samen als het goed gaat, apart als het slecht gaat.

Ik ga samenwonen en heb kinderen uit een eerdere relatie. Wat moeten we doen?

Uw kinderen zijn uw wettelijke erfgenamen. Als u overlijdt, dan hebben uw kinderen recht op hun deel. Wilt u uw partner tot enig erfgenaam benoemen? En wilt u uw partner tegen de aanspraken van uw kinderen beschermen? Dan zijn een notarieel samenlevingscontract en testamenten nodig.

Op mijn werk kan ik meedoen aan een gunstige pensioenregeling. Waarom vragen ze me om een samenlevingsovereenkomst?

Een gunstige pensioenregeling betekent waarschijnlijk ook een partnerpensioen. Maar dan wil de verzekeringsmaatschappij zeker weten dat u echt een partner heeft. Een samenlevingsovereenkomst is hiervoor het enige bewijs.

Begrippenlijst

Akte van levering	Een door de notaris opgesteld document dat vastlegt dat de eigendom van de woning helemaal of voor een deel overgaat van de ene naar de andere eigenaar
Akte van verdeling	Notaris legt vast wat is afgesproken over de verdeling van de bezittingen en wie welke schulden gaat betalen
Alimentatie	Bijdrage in het levensonderhoud
Belastingtarief	Het percentage dat u betaalt over de erfenis boven het belastingvrije bedrag
Belastingvrij bedrag	Het deel van de erfenis waarover u helemaal geen belasting betaalt
Beperkte gemeenschap	Afspraken dat sommige bezittingen en schulden wel, en andere niet gezamenlijk zijn
Concept samenlevingsovereenkomst	Voorlopige tekst die de notaris aan u ter beoordeling voorlegt
Concept voorwaarden	Voorlopige tekst
Erfbelasting	Belasting die u betaalt als u een erfenis ontvangt
Evenredigheid	In verhouding verdeeld
Fiscaal partnerschap	Belastingregeling waarbij u aftrekposten en toeslagen zo gunstig mogelijk onderling kunt verdelen
Geregistreerd partnerschap	Wettelijke samenlevingsvorm tussen twee personen. Registreren gebeurt bij de burgerlijke stand van een gemeente
Griffierecht	Inschrijfkosten voor het huwelijksgoederenregister bij de rechtbank
Hypotheekakte	Een door de notaris opgesteld document waarin staat dat uw huis het onderpand is voor een hypotheeklening van een bepaalde bank
Hypotheekschuld	Het deel van de hypotheeklening dat u nog niet heeft terugbetaald
Huwelijk	Wettelijke samenlevingsvorm tussen twee personen. Trouwen gebeurt bij de burgerlijke stand van een gemeente
Huwelijkse voorwaarden	Een overeenkomst tussen echtgenoten over bezittingen en schulden
Huwelijksgoederenregister	Openbare bewaarplaats van huwelijkse voorwaarden en partnerschapsvoorwaarden

Inkomstenbelasting	Belasting die u betaalt over onder meer loon, uitkering, pensioen, het gebruik van de auto van de zaak, geld op de bank of in beleggingen
Kinderalimentatie	Bijdrage in het levensonderhoud van de kinderen na het einde van de relatie
Koude uitsluiting	Afspraken dat er helemaal geen bezittingen en schulden gemeenschappelijk zijn en dat er geen inkomsten worden verrekend met elkaar
Levensverzekering	Garantie dat een bedrag wordt uitgekeerd als de verzekerde nog leeft op een bepaalde leeftijd of overlijdt voor deze leeftijd
Nalatenschap	Wat iemand achterlaat aan bezittingen en schulden bij zijn overlijden
Onderhands	Afspraak die u samen maakt zonder notaris
Opvolgersarchief	Overzicht van alle notarissen, hun contactgegevens en de documenten die zij beheren. Ook 'protocollenregister' genoemd
Partner	Man of vrouw met wie u een relatie heeft. Getrouwd of ongetrouwd
Partneralimentatie	Bijdrage in het levensonderhoud van de ex-partner na het einde van de relatie
Partnerpensioen	Oudedagsvoorziening die een pensioenverzekeraar uitkeert aan de partner van de overledene. Dit is een vorm van nabestaandenpensioen
Partnerschapsvoorwaarden	Een overeenkomst tussen geregistreerde partners over bezittingen en schulden
Samenlevingsovereenkomst	Schriftelijke afspraken tussen samenwoners zonder huwelijk of geregistreerd partnerschap. Ook wel samenlevingscontract genoemd
Samenwonen	Met een partner in hetzelfde huis wonen
Schenking	Een overeenkomst waarbij de ene partij (de schenker) een deel van zijn/haar bezittingen geeft aan de andere partij (de verkrijger)
Schuldeiser	Iemand aan wie u geld moet betalen
Testament	Een door de notaris opgestelde akte waarin u vastlegt wat er met uw nalatenschap moet gebeuren
Verblijvingsbeding	Afspraak dat alle gezamenlijke bezittingen na uw overlijden naar uw partner gaan
Verrekenbeding	Afspraak om gescheiden bezittingen, schulden en inkomsten aan het eind van het jaar of aan het eind van de relatie alsnog samen te verrekenen

Meer informatie?

Op onze website www.notaris.nl vindt u meer informatie over huwelijkse voorwaarden, geregistreerd partnerschap en de samenlevingsovereenkomst. Ook over testamenten en het kopen of verkopen van een woning treft u informatie aan.

Contact

Heeft u vragen over het opstellen of wijzigen van huwelijkse voorwaarden, partnerschapsvoorwaarden of een samenlevingsovereenkomst? Of vraagt u zich af wat een notaris nog meer voor u kan doen? Belt u dan met de notarissen van de Notaristelefoon, via telefoonnummer (0900) 346 93 93 (€ 0,80 per minuut). De Notaristelefoon is iedere werkdag bereikbaar tussen 9 en 14 uur. Of vraag een onafhankelijk advies van een notaris uit de buurt.

<i>Versie</i>	december 2011
<i>Uitgave</i>	Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie Postbus 16020, 2500 BA Den Haag
<i>Fotografie</i>	p1, p2, p10 (boven), p17, p18 Benders & Stevens, Utrecht Hollandse Hoogte, Amsterdam: p3 Ger Loeffen p7 (boven) Sabine Joosten p15, p28 Roel Burgler p24 (boven) Mariette Carstens
<i>Ontwerp</i>	Okapi. Corporate identity atelier, Rotterdam
<i>Druk</i>	Joh. Enschedé, Amsterdam

Koninklijke Notariële
Beroepsorganisatie

Postbus 16020
2500 BA Den Haag

Koninklijke Notariële
Beroepsorganisatie